

15. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: “Дело ЛТД”, 1994. – 702 с.
16. Мочерний С.В., Устенко О.А., Чоботар С.І. Основы підприємницької діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий цент “Академія”, 2005. – 280с.
17. НовиковБ.В., Сініок Г.Ф., Крум П.В. Основы адміністративного менеджменту: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 560 с.
18. Румянцева З.П. Общее управление организацией: принципы и процессы. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 352с.
19. Стадник В.В., Йохна М.А. Менеджмент: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 464 с.
20. Сорока И.В. Мотивация предпринимательства как экономико-философский феномен: сущность, эволюция, современные проблемы: Монография. – Донецк: ДГУЭТ, 1999. – 457с.
21. Савченко В.Е. Феномен предпринимательства // Российский экономический журнал. – 1995. – №9. – С.45-50.
22. Сахаров В.Е. Малий та середній бізнес. – К.: Національна академія управління, 2003. – 386 с.
23. Шарапов В.М., Шарапова Е.В. Технологии управления. Практический менеджмент / Под. ред. В.М. Шарапова. – Черкассы: ЧГТУ, 2005. – 563 с.
24. Штайнхофф Д., Берджес Д. Основы управления малым бизнесом: Пер. с англ. – М.: “Издательство БИНОМ”, 1997. – 496с.
25. Хміль Ф.І. Основы менеджменту: Підручник. – К.: Академвидав, 2005. – 608 с.
26. Mintzberg H. The Nature of Managerial Work. – New York, Harper & Row, 1973.
27. Charles R., Kuehl and Peggy F. Lambing, Small business: Planning and Management, Ft. Worth: The Dryden Press, 1994, p.45.

УДК 37.016

О.С. Монке

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ВНЗ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті проаналізовано особливості педагогічної діяльності у контексті підготовки студентів до залучення дітей у коло української літератури і використання інноваційних технологій у процесі вивчення навчальної дисципліни “Література для дітей дошкільного віку”.

The analysis of the specific of pedagogical work in context of training of the students to acquaintance of the children under school age with the Ukrainian belles-lettres and the usage of innovative technologies in studies the Ukrainian belles-lettres are given in the article.

Постановка проблеми. Духовний світ людини визначається творами літератури, які вона прочитала. Проблема підготовки фахівців до залучення дошкільників у коло літератури в умовах української сучасності вимагає першочергової уваги й осмислення, адже у функціонуванні освітньої та культурно-виховної систем література для дітей через зміст художніх творів визначає обсяг цінностей, які одержує дитина дошкільного віку і який у майбутньому декларується нею.

Забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог, які відображені у Болонській декларації є одним із найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації системи вищої освіти України. З огляду на це актуальною є проблема інноваційної професійної підготовки мабутніх педагогів у галузі дошкільної освіти до залучення дошкільників до золотої скарбниці української літератури.

Мета статті полягає у визначенні провідних напрямів розширення, подання і перетворення навчальної інформації та удосконалення методів опрацювання змісту навчальної дисципліни “Література для дітей дошкільного віку” традиційними засобами у

поєднанні з використанням нових інформаційних технологій в умовах вищого навчального закладу.

Завданнями статті виступають аналіз конкретних форм подання і перетворення інформації з навчальної дисципліни “Література для дітей дошкільного віку”, спрямованих на розвиток сталого інтересу до української літератури для дітей, підвищення рівня читацької культури майбутніх педагогів в галузі дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Удосконалення теорії та практики вивчення української літератури для дітей є важливим завданням сучасної педагогічної науки. Українські вчені (О. Бандура, Н. Волошина, В. Неділько, Є. Пасічник, М. Пентилюк, Б. Степанишин) стверджують, що уроки минулого допомагають глибше зрозуміти сучасну систему викладання української дитячої літератури, використовувати найбільш виправдані прийоми й методи навчання і при цьому ефективно здійснювати морально-етичне та естетичне виховання дошкільників засобами української літератури. Однак література для дітей дошкільного віку як навчальна дисципліна, методи викладання її студентам ще не було предметом спеціального наукового дослідження, хоча фрагментарно розглядалися в наукових роботах А. Борисовського, М. Вашуленка, О. Мазуркевича, М. Стельмаховича, О. Сухомлинської.

Необхідним компонентом професійної підготовки майбутніх педагогів у галузі дошкільної освіти є розвиток індивідуальних здібностей студентів, створення умов для їх реалізації на основі творчо-діяльнісного підходу. Він реалізується за рахунок створення позитивно-емоційного фону сприйняття інформації у процесі навчання, забезпечення позитивної взаємодії суб'єктів навчального процесу, який спрямований на досягнення поставленої мети, з огляду на максимальні можливості розвитку інтелектуального потенціалу студентів та їх творчих здібностей.

На думку І. О. Колеснікова, проблеми інноваційних технологій тісно пов'язані з проблемою педагогічної майстерності [3]. Головною ознакою педагогічної майстерності є високий показник розвитку уміння навчати дітей, безпомилково знаходити і розвивати у них природні таланти, формувати позитивні риси характеру. Головною характеристикою педагогічної майстерності у викладанні літератури для дітей вважаємо гуманістичну спрямованість на особистість іншої людини, утвердження словом і працею найвищих духовних цінностей. Це є виявом професійної ідеології викладача літератури, його ціннісного ставлення до педагогічної діяльності, її мети, змісту, засобів, суб'єктів.

Важливим є вибір стилю педагогічної взаємодії викладача і студента. Стиль взаємодії як складник методичного управління є інформаційно-емоційною єдністю, в якій виділяється емоційний та інформаційний напрями. Емоційний напрям підпорядковується психологічним законам, а інформаційний – логічним. З-поміж стилів, які вчені (В.А.Кан-Калік, В.П.Симонов та ін.) виокремлюють в педагогічному процесі найбільш бажаним і сприятливим є демократичний стиль взаємодії викладача і студентів. Демократичний стиль – це основа і умова ефективності взаємодії з колективом і з кожним його членом.

Основним методом викладу навчального матеріалу під час навчання у ВНЗ є лекція. Найважливіше завдання викладача – сформуванню у студентів відповідну мотивацію до глибокого вивчення дисципліни. Студенти в першу чергу вирішують для чого їм знадобиться старанне вивчення літератури для дітей дошкільного віку. У формуванні необхідної мотивації студентам допомагає передусім перша лекція, яка розкриває предмет і завдання дисципліни. В процесі наступних лекцій поглиблюється розуміння студентами необхідності старанного вивчення літератури для дітей. А отже, сформувався мотив навчальної діяльності – пізнавальний інтерес, заснований на усвідомленні особистісного значення оволодіння знаннями з літератури для найменших. Важливим завданням викладача є: уміння сформувати у студентів власне бажання пізнавати українську літературу для дітей і у майбутньому уміння зацікавити художнім твором дошкільників як засобом пізнання світу і себе в ньому; розкриття естетичної функції мистецтва слова і його морально-етичного потенціалу.

Навчальна дисципліна “Література для дітей дошкільного віку (українська)” передбачає ознайомлення студентів з: біографіями українських письменників, які писали для дітей; змістом художніх творів для дітей і на теми дитинства та їхнім місцем у літературному процесі доби; суспільно-історичним контекстом, основними стильовими тенденціями та особливостями розвитку української літератури для дітей в різні періоди; з теорією літератури (родовими, видовими та жанровими особливостями художньої літератури для дітей); з поняттями “тема”, “ідея”, “конфлікт”, “композиція”, “сюжет твору”, “літературний образ”, “портрет”; засобами творення комічного в літературі для дітей; з тропами та стилістичними фігурами (епітетом, метафорою, порівнянням, гіперболою, метонімією, алегорією); вимогами до літератури для дітей та принципами відбору художніх творів для дошкільників; віковими особливостями сприймання художніх творів.

У процесі навчального курсу майбутні педагоги вивчають напам’ять окремі твори для дітей; опановують і практикують методи ознайомлення дошкільників з творчістю українських поетів і письменників; аналізують ідейно-художній зміст літературного твору у контексті ознайомлення з ними дітей дошкільного віку, дають йому власну оцінку; визначають особливості індивідуального стилю митця у зв’язку з найхарактернішими ознаками літературного процесу певного періоду; опрацьовують підручники, посібники, літературно-критичні статті, пишуть відгуки на прочитані книжки; готують доповіді та реферати на літературно-мистецькі теми.

Оскільки специфіка роботи працівника дошкільної освіти полягає насамперед у тому, що саме слово виступає основним провідником усієї інформації, яку засвоює дитина дошкільного віку, то неабиякого значення набуває досягнення високої професійної підготовки, педагогічної техніки, майстерності педагога в оволодінні основами теорії і практики ораторського мистецтва. Адже література для дітей, передусім – мистецьке явище, яке несе у собі гедоністичну функцію мистецтва, функцію насолоди. Дошкільники здатні осягнути естетичну цінність художнього твору у процесі вдумливого виразного читання тексту дорослим читачем.

Ефективність залучення дітей дошкільного віку у коло української художньої літератури залежить не лише від професійних знань і умінь педагога, а й від перебування його у гармонії з духовною культурою, уміння бачити цілісну картину літератури для дітей як специфічної складової усієї літератури. Адже педагог, який не цікавиться мистецтвом, не здатен виховати інтерес до нього.

Однак у процесі підготовки майбутніх педагогів до залучення дітей у коло української літератури, на наш погляд, слід бути особливо обережним: якщо порушити зв’язок із професією, зловжити кількістю мистецького наповнення змісту навчальної дисципліни, то можна досягти зворотного ефекту – зумовити висновок щодо надуманості важливого місця “Літератури для дітей дошкільного віку” в освітньому просторі ВНЗ.

У різноманітних формах роботи студентів у процесі вивчення літератури для дітей дошкільного віку прослідковується художньо-естетичний елемент навчальної діяльності – творчість, який позитивно впливає не тільки на засвоєння знань, але й на формування внутрішньої духовної культури, творчих здібностей студентів. Основними засобами змістового впливу на розвиток творчої особистості майбутніх педагогів у процесі вивчення літератури для дітей, ми визначили: стимулювання відтворення студентами змісту художніх творів на основі авторської позиції і їх власних уявлень; вміння готувати творчі завдання із використанням літературних творів для розв’язування їх дітьми, вміння готувати завдання та ігри, спрямовані на пізнання дітьми літературного тексту як особливої форми художнього спілкування, підготовку студентами етичних бесід, пов’язаних із читанням літературних творів дітям; літературні дискусії, що мають на меті у процесі спільної діяльності взаємодії педагога і студентів допомагати їм оволодівати системою засобів художньої літератури і т. ін.

Майбутніх педагогів важливо навчити правильно сформувати коло дитячого читання, навчити дитину міркувати над книгою та отримувати задоволення від цих роздумів. Адже

майбутній читач у дитині дошкільного віку формується тоді, коли він разом з дорослим обмірковує прочитане, шукає відповіді на важливі для нього запитання.

За нашими спостереженнями у процесі викладання літератури для дітей дошкільного віку, одним із складних видів роботи для студентів є самостійне проведення порівняльного аналізу творів. Так, наприклад, даючи порівняльну характеристику казок “Біда навчить” і “Лелія” Лесі Українки студенти, як правило, повідомляють лише сюжет творів. У зв’язку з цим одним із видів позааудиторної роботи майбутніх педагогів стало ведення кожним студентом щоденника вражень від прочитаного. Не всі старанно ставляться до виконання означеного завдання (скоріш за все з-за недостатньої мотивації). Але саме у цьому виді діяльності наочно виявляються уміння студентів самостійно відбирати та аналізувати художній літературний текст, логічно будувати думку, аргументувати її, опираючись на отримані під час лекцій знання. На наш погляд, означене самостійне завдання стимулює уміння аналізувати і добирати художні твори для дітей.

Під час лекцій студенти постійно отримують установку і методичні рекомендації щодо самостійної роботи з основною та додатковою літературою, складання анотацій, планів-конспектів занять, аналізу певних педагогічних ситуацій, які виникають під час занять з художньої літератури у дошкільному закладі, поступово навчаючись відходити від зразка, активно включатися у пошук власних шляхів розв’язання методичних проблем.

Більшість студентів самостійно готують доповіді, добирають теоретичний матеріал до тем, які самостійно вивчають, складають картотеки крилатих висловлювань, літературні кросворди, готують інсценівки за змістом художніх творів.

У процесі самостійної роботи майбутні педагоги здобувають, накопичують, систематизують знання з літератури, створюючи “літературні скарбнички”. Так, до “Скарбнички літературознавця” належать: словник літературознавчих термінів, з якими студент зустрічається у процесі вивчення предмету. У зміст “скарбнички” можуть входити, наприклад, літературні жанри, в яких працюють дитячі письменники і їх визначення, або стильові течії в літературі і т. ін. “Скарбничка ерудита” уміщує добірки цитат, крилатих висловів, віршів, які найбільше сподобались, перелік найкращих творів для дітей в українській літературі і т.ін.

На наш погляд, означені види роботи у процесі вивчення літератури для дітей дошкільного віку сприяють, розширенню творчого потенціалу особистості студента, його гармонійному розвитку; підвищують рівень як читацької, так і художньої культури студентів, який виявляється в інтересі до мистецтва слова, емоційно-моральному відгуку на художні твори, наявності знань про специфіку літератури для дітей, умінні застосовувати їх у практичній діяльності, розвитку власних літературних здібностей. Застосування різних форм навчання дозволяє виробити у майбутніх педагогів творчий підхід до своєї роботи, навчити їх працювати самостійно.

Найважливішим компонентом самостійної роботи студентів, є читання і вивчення напам’ять творів української художньої літератури для дітей і про дітей. Адже майбутній педагог повинен, не відволікатись на технічну сторону процесу читання, наприклад, поезій дошкільникам, а зосереджуватись на його виразності, бажаючи знайти у дітей емоційний відгук на поезію.

Доцільно у ході лекцій або семінарів опиратися на результати спостережень студентів за заняттями у дошкільних закладах, використовувати методичний досвід, набутий ними під час педагогічної практики. Наприклад, на оглядовій лекції, присвяченій класичній українській літературі для дітей, запитуємо: “Як ви оцінюєте стан сформованості у дітей, де ви були на практиці, оцінно-етичних суджень за творами класиків української літератури для дітей? Які, на вашу думку, методичні прорахунки вихователя спричинили основні недоліки?”

Спеціалісту з вищою освітою необхідні аналітичні навички достатньо високого рівня. З огляду на це, надзвичайно важливим є обговорення рефератів, доповідей, критичних статей, коли перед студентом постає завдання сформулювати і відстояти власну точку зору і виступити опонентами.

Національна програма інформатизації України, одним із напрямів якої є Концепція впровадження інформаційних технологій в освіту зумовлює нагальну потребу запровадження нових інформаційних технологій і у навчально-виховний процес підготовки майбутніх педагогів у галузі дошкільної освіти у контексті ознайомлення дітей з українською художньою літературою. Звісно, успішному викладанню “Літератури для дітей дошкільного віку” на основі застосування інформаційних технологій повинно передувати знання викладачем і студентами основ комп’ютерної техніки та її можливостей. Не завжди в межах одного предмета можна використати весь арсенал нових інформаційних технологій.

Кредитно-модульна система підготовки фахівців передбачає доступ студентів до інформаційних ресурсів Інтернету, навчально-методичної літератури в електронній формі; посилення ролі самостійної роботи студентів, запровадження активних методів і сучасних інформаційних технологій. У зв’язку з цим провідними видами діяльності стають професійно-навчальна і науково-дослідницька на фоні значного зростання самостійної роботи студентів.

Інтернет-технології є одним із найяскравіших прикладів інноваційних технологій. На думку Ю. Ковбасенка, проблема підвищення ефективності застосування інноваційних педагогічних технологій під час викладання предметів літературного циклу, потребують подальшої наукової розробки та апробації, адже “лише у разі застосування науково виважених і практично перевірених дидактичних схем і моделей у процесі викладання конкретних навчальних дисциплін ці схеми й моделі набувають “плоті й крові”, дають вагомий й реально вимірювані освітні результати” [2].

Подекуди бездумне використання інтернету призводить до інтелектуальної атрофії студентів. Феномен тотального студентського “Інтернет-плагіату” (Г.Селевко) ми досить часто спостерігаємо, коли перевіряємо, наприклад студентські реферати, які без жодних докорів сумління “скачані” з Інтернету.

Основним видом роботи з літератури для дітей було й залишається опрацювання художнього тексту, адже без повноцінного опанування художніх текстів не буде й повноцінного вивчення літератури. Позитивним у використанні інформаційного простору Інтернету у процесі вивчення літератури для дітей є необмежений і миттєвий доступ до програмових художніх текстів, літературознавчих, біографічних, мемуарних матеріалів і т.ін. Гігантський Інтернет-простір надає можливість користуватися гіпертекстом, дидактичні можливості якого величезні, особливо щодо вивчення величезного масиву літературних творів. Це не вимагає таких суттєвих затрат часу і зусиль, як-от відвідування бібліотек, фонди яких досить часто є збіднілими і застарілими. Але виникає проблема не так пошуку потрібної інформації, як її правильного відбору. Тому разом з літературою, яку ми рекомендуємо студентам для самостійного опрацювання, пропонуємо і конкретні літературно-мистецькі сайти, пошукові системи.

Як зауважує Ю.Ковбасенко, під час обговорення будь якої системи розвиваючого і випереджального навчання прийнято вказувати, розвиток яких саме здібностей забезпечує ця система. Однак, не прийнято акцентувати увагу на ціні здоров’я, яку студент сплачує за придбання знань, тобто ті енергетичні і психологічні витрати, що супроводжують процес навчання, особливо засобами Інтернет-технологій [2].

Актуальною проблемою сьогодення є і забезпечення якості педагогічної освіти через застосування технічних засобів, за допомогою яких демонструються спеціально розроблені матеріали, поєднується звукова, друкована інформація одночасно з екранним зображенням. Провідною формою організації процесу навчання у вищій школі є лекції (вступна, проблемна, оглядова, бінарна, інтегрована лекція, лекція-конференція, лекція-діалог, лекція-дискусія, лекція-консультація). Лекція-візуалізація являє собою наочну форму подачі лекційного матеріалу засобами аудіовідеотехніки. Читання лекції-візуалізації зводиться до розгорнутого або короткочасного коментування візуальних матеріалів, розгляд портретів і фото письменників, малюнків до художніх творів, слайдів, схем і т.ін.

Фрагментарне впровадження нових інформаційних технологій у навчальну дисципліну “Література для дітей дошкільного віку” надає значно ширші можливості у цілеспрямованому її вивченні. У самостійній роботі студенти можуть використовувати електронний підручник, як автоматизовану навчальну систему, складовими якої можуть бути електронні варіанти ряду навчально-методичних матеріалів: комп’ютерні презентації ілюстративного характеру, дидактичні, методичні інформаційні матеріали з предмета, електронні словники, тестові моделі, комп’ютерні слайд-фільми, комп’ютерні програми що керують процесом навчання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, на нашу думку лише поєднання класичних традиційних способів надання знань студентам і використання інноваційних інформаційних технологій повинно позитивно вплинути на рівень професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної ланки освіти у контексті залучення дітей у коло української художньої літератури. Ураховуючи актуальність проблеми літератури для дітей, дитячого читання в сучасній Україні, вважаємо за необхідне розробку навчально-методичного комплексу та створення навчально-методичного мультимедійного комплексу з навчальної дисципліни “Література для дітей дошкільного віку” для студентів факультетів дошкільного виховання ВНЗ у складі посібника, аудіовізуального забезпечення курсу та матеріалів для самостійної роботи студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении. – М.: Педагогика, 1987 – 280с.
2. Ковбасенко Ю. І. “Освіта України “Інноваційні технології навчання” Зб. наукових праць конф. – 29-31 жовтня 2008 року
3. Колесников И.А. О феномене педагогического мастерства // Интегрированные основы педагогического мастерства. – С-Пб, 1996. – С. 7-9.
4. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / Укладачі: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, К.М.Левківський, Ю.В.Сухарніков // Освіта України. – 2004. – 10 серпня. – № 60-61.
5. Степанишин Б. Викладання української літератури в школі. – К.: Проза, 1995.– 254 с.

УДК 378.147:53

І.С. Палачаніна

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ ФІЗИКИ У СТУДЕНТІВ ВНЗ МОРСЬКИХ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті представлено дидактичну модель формування інтересу до фізики у студентів вищих навчальних закладів морських технічних спеціальностей на основі компетентнісного підходу при використанні методу функціональних схем. Показано, що через інтерес до вибраної професії підвищується інтерес до фізики.

The didactic model of forming of interest in Physics of students of nautical technical specialities of high educational establishments on the base of competent approach in using of method of functional schemes is represented in this paper. It is showed that interest to Physics is rising with interest to the chosen profession.

Модернізація освіти, обумовлена участю України в Болонському процесі, формує нові пріоритетні завдання: якість освіти, загальнодоступність, ефективність, здатність гнучко адаптуватися до соціально-економічних умов розвитку суспільства. Розв’язання цих завдань сприятиме формуванням інтересу до фізики, яка є однією з найважливіших дисциплін для морського інженера.

Питанню формування й розвитку інтересу останнім часом велика увага приділяється в психолого-педагогічній літературі. Першооснови формування інтересу до професії